

VJERSKI ŽIVOT U VOJNOM MUFTIJSTVU U VRIJEME PANDEMIJE

Muhamed OKIĆ
Vojno muftijstvo
uredvmbih@gmail.com

SAŽETAK: Kušnja u kojoj se našao cijeli svijet u minuloj godini, pa tako i bosanskohercegovački narodi, bila je i još uvijek jeste veliki ispit za čovječanstvo. Pandemija koja uzima zdravlje i odnosi živote sada već više od dva miliona ljudi nije zaobišla ni stanovnike Bosne i Hercegovine. Kao što je prethodna tako će i ova 2021. godina tražiti potvrdu onog najboljeg u čovjeku: strpljivosti, darežljivosti, razumijevanja bola i tuge drugog, ali i snagu vjere kojom će ojačati ljudski duh i nadu da će i ovo stanje proći kao što su prolazila i mnoga druga teška stanja.

U ovom radu ćemo predstaviti najvažnije aktivnosti Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine i Vojnog muftijstva koje su realizovane u vrijeme pandemije COVID-19, kao i one usmjerene ka misiji pomaganja kako vojnim tako i civilnim strukturama u suzbijanju pandemije.

Ključne riječi: Ministarstvo odbrane i Oružane snage Bosne i Hercegovine, Vojno muftijstvo, COVID-19, koronavirus, pandemija

Uvod

Nijedna generacija ljudskog roda nije živjela na ovome svijetu a da nije stavljena pred izazov u kojem je trebalo posvjedočiti univerzalne ljudske vrijednosti. Sada već punu godinu svjedočimo jedno bremenito stanje i neumornu borbu traženja izlaza iz krize uzrokovane koronavirusom. Krajnje napore na tom putu ulažu prije svega stručnjaci iz polja medicine: naučnici, farmaceuti, ljekari, medicinsko osoblje, ali i mnogi drugi koji žele pomoći i na najbolji način manifestovati spomenute vrijednosti u očuvanju zdravlja i života ljudi.

Oružane snage i vjerske zajednice su također dale značajan doprinos u suzbijanju pandemije i pružale pomoć narodu na različite načine. Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine je, u cilju prevencije širenja koronavirusa, još početkom prošle godine usvojilo

dokument *Smjernice o preventivnim mjerama* i uputilo ga Oružanim snagama Bosne i Hercegovine na postupanje. Formiran je i tim za praćenje mjera protiv koronavirusa. U skladu s tim *Smjernicama*, kao i *Instrukcijom* Reisu-l-uleme Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, o *postupanju u okolnostima vanrednog stanja zbog proglašenja pandemije koronavirusa*, Vojnom muftijstvu je naloženo da u skladu sa specifičnostima rada u komandama i jedinicama sačini posebno uputstvo za pripadnike Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

Djelujući unutar tog okvira, Vojno muftijstvo je nastojalo pružiti adekvatnu vjersku podršku muslimanima u sistemu odbrane unatoč brojnim ograničenjima koja su nastala širenjem koronavirusa. U namjeri da se zaštite životi uposlenika, sve aktivnosti nisu realizovane.

Ipak, to nije bitno uticalo na opće stanje vjerskog života muslimana u Ministarstvu odbrane i Oružanim snagama Bosne i Hercegovine.

Ministarstvo odbrane i Oružane snage Bosne i Hercegovine – profesionalno izvršavanje zadataka i plemenita misija čuvanja ljudskih života

U ovom poglavlju ukratko ćemo predstaviti određene aktivnosti Ministarstva odbrane i Oružanih snaga Bosne i Hercegovine koje su realizovane u 2020. godini kao izraz profesionalnog i odgovornog izvršavanja postavljenih zadataka i u doba pandemije.

Prije svega, važno je spomenuti vježbu vanjskog ocjenjivanja NEL-1 Bataljonske grupe lahke pješadije koju su realizovale Oružane snage na

“Bilateranoj vježbi” s pripadnicima Oružanih snaga Sjedinjenih Američkih Država.¹ Pripadnici Deminerskog bataljona deminirali su preko dva miliona kvadratnih metara kontaminiranog područja, dok su pripadnici Inženjerskog bataljona obnovili i izgradili kilometre putne infrastrukture, očistili kanale i riječna korita, izgradili nove i obnovili stare mostove.² Upravo su upotrijebljeni i projekti uništenja viškova municije i minsko-eksplozivnih sredstava (MiMES-a), registracije malog i laskog naoružanja, dok su helikopteri Oružanih snaga bili angažovani na medicinskoj evakuaciji i gašenju požara.

U uvjetima pandemije, došla je do izražaja i humanost pripadnika Oružanih snaga Bosne i Hercegovine koji su pružili pomoć civilnim strukturama u podizanju šatorskih naselja na graničnim prijelazima, dezinfekciji javnih površina i prostora u nekoliko gradova i institucija.³

Vojno muftijstvo – duhovna snaga koja širi optimizam i čuva radost života

Kao što je već spomenuto, Vojno muftijstvo je po proglašenju vanredne situacije donijelo *Uputstvo vojnim imamima o postupanju u okolnostima pandemije*. Ovaj dokument je još uvijek na snazi kada je u pitanju djelovanje vojnih imama u komandama i jedinicama, a njegov sadržaj usmjerava njihov rad kroz ovih osam tačaka:

1. Odgovorni u sistemu Ministarstva odbrane i Oružanih snaga Bosne i Hercegovine će u saradnji s vojnim imamima organizovati vjerski život na lokacijama u vanrednom stanju proglašenom zbog pandemije koja je izazvana koronavirusom.
2. Vojni imami će koristiti svaku priliku i upoznati muslimane o

važnosti poštivanja donesenih odluka Reisu-uleme i Vijeća muftija, te preporuka i odluka nadležnih državnih i entitetskih organa.

3. Vojni imami će poučiti muslimane na koji način da organizuju svoj vjerski život, kao i o adekvatnim dovama i zikru u ovakvim situacijama.
4. Vojni imami će simbolično ezanom označiti početak namaskog vremena, te uputiti muslimane pripadnike Oružanih snaga da namaz obavljaju pojedinačno tokom namaskog vremena, a u skladu s uputama glavnog imama kako bi izbjegli okupljanja i poštovali date upute vezane za vanredne okolnosti.
5. Kako bi sačuvali instituciju džuma-namaza, vojni imami će organizovati džuma-namaz na lokacijama s minimalnim brojem vojnog džemata, a u skladu s uputama glavnog imama.
6. U slučaju organizovanja džezaza-namaza, na obredu prisustvuju samo uži članovi porodice, a delegaciju iz jedinice činit će vojni imam i dva pripadnika Oružanih snaga.
7. Za provođenje ovog *Uputstva* zadužen je glavni imam Oružanih snaga BiH.
8. Postupanje u skladu s ovim *Uputstvom* traje do prestanka vanrednog stanja ili dok ne budu date druge upute i instrukcije.⁴

Godišnji plan rada Vojnog muftijstva i njegova realizacija odvijala se prema ovom *Uputstvu*. Treba reći da je uz uobičajene metode rada Vojno muftijstvo razvijalo i neke nove oblike funkcioniranja prilagođene novonastalim okolnostima, od kojih posebno izdvajamo korištenje društvenih mreža

putem kojih su organizovane grupe kao zasebni džemati. Na taj način održavana je komunikacija i sačuvan kontakt s džematlijama, što je u radu svakog imama jedan od najbitnijih segmenata djelovanja. Uz potrebne informacije o organizaciji vjerskog života u vojsci, imami su svojim džematlijama pripremali i slali prigodne sadržaje u različitim prilikama: komentar i poruke džezaza tokom ramazana, hadis dana u mevludskom mjesecu, obavljanje dvije džezaze za polaznike osnovne vojne obuke u Pazariću, tematske hutbe i druge sadržaje.

Bitno je također napomenuti da je u okviru saradnje Vojnog muftijstva s Imamskom službom u vojsci Velike Britanije, bataljonskom imamu Adnanu Kovačeviću omogućeno pohađanje dvomjesečne obuke za oficire na prestižnoj “Royal Military Academy Sandhurst” u Velikoj Britaniji. Obuka je tretirala upravljanje vojnim vještinama u kasarni i na terenu, te razvijanje vještina iz oblasti komandovanja i vodstva.

Naredne retke posvetit ćemo najznačajnijim aktivnostima koje je Vojno muftijstvo realizovalo u godini pandemije, poštujući pri tome sve potrebne mjere zaštite od širenja COVID-19.

Dvadeset godina vjerskog programa u manifestaciji “Obrana Bosne i Hercegovine – Igman”

U haremu Ratne džamije na Igmanu, prvog četvrtka i petka u mjesecu augustu 2020. godine, realizovan je vjerski program manifestacije “Obrana Bosne i Hercegovine – Igman”, dvadeseti po redu. S namjerom čuvanja emaneta naših šehida i boraca, s ovog mjesta su još jednom upućene značajne poruke da njihovo svjetlo ostaje kao trajno utrti put čuvanja domovine Bosne i Hercegovine.

¹ “Naša vojska”, *Bilten Ministarstva odbrane i Oružanih snaga Bosne i Hercegovine*, 2020., broj 21, str. 4-5.

² *Isto*, str. 20-21.

³ “Vjerski život u Ministarstvu odbrane i Oružanim snagama Bosne i Hercegovine”,

Reportaža produkcijske kuće *Input*, 2020. ⁴ *Uputstvo*, broj: 18-50-970-1/20 od 18.01.2020.

Mevlud u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine

U mesdžidu kasarne “7. muslimanske brigade” u Zenici realizovan je centralni mevludski program u Vojnom muftijstvu. Programu su prisutvovali uposlenici Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine i pripadnici Oružanih snaga Bosne i Hercegovine na čelu s general pukovnikom Senadom Mašovićem, načelnikom Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Tradicionalnu mevludsku svečanost uljepšali su vojni imami izvođeci prigodne mevludske odlomke i ilahije. Prisutne se podsjetilo na važnost slijeđenja Muhammeda, a.s., kao trajnog i najboljeg uzora, posebno u vrijeme pandemije kada su ugroženi životi mnogih ljudi i kada se od svih traži solidarnost i empatija. “Islam se prema Bogu potvrđuje vjerom u Njega, a prema ljudima moralom i dobrim djelima”, bila je poruka ovog skupa.⁵

U okviru obilježavanja Mevluda u Vojnom muftijstvu u mesdžidu kasarne “Rajlovac” realizovana je izložba pod nazivom “Upoznaj Poslanika Muhammeda, a.s.”. Posjetiocima izložbe ukazano je na važnost obilježavanja ovog značajnog datuma u kalendaru Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, kao i na to da je ova izložba jedan veoma inovativan i efikasan vid demonstracije života i djela posljednjeg Božijeg Poslanika.

⁵ http://www.mod.gov.ba/MO_BiH/Struktura/Vjerska_sluzba/ured_vojnog_muftije/?id=82243, aktivno 30.01.2021.

Rad s mladim vojnicima i oficirima

Vojno muftijstvo je i ove godine unapređivalo rad s kadetima i kandidatima za oficire na obuci i svoju misiju u ovom domenu rada prepoznalo je u institucionalnom djelovanju s ciljem ispravnog razumijevanja i primjene islama i njegovih vrijednosti među mladim kadrovima Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. U 2020. godini Vojno muftijstvo je posebno brinulo o duhovnim potrebama XXIII i XXIV klase mladih vojnika i VI klase mladih oficira. Uz duhovnu skrb, Vojno muftijstvo je uz podršku Ureda za društvenu brigu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini pripremalo kadetima prigodne darove za uloženi trud u sticanju primarnih vještina na obuci.⁶

Projekti adaptacije vojnih mesdžida i obogaćivanje knjižnog fonda u bibliotekama vojnih mesdžida

U 2020. godini provedene su aktivnosti na upotpunjavanju infrastrukture i unutarjem uređenju vojnih mesdžida. U tom pogledu realizovani su određeni građevinski radovi na zatvaranju predulaza u mesdžidu kasarne “Travnik” u Travniku, premještanje iz starih prostorija u nove adaptirane prostorije mesdžida kasarne “Miralem Jugo” u Livču, te krečenje i farbanje unutarne stolarije u kasarni “Kosova” u Ustikolini.⁷

⁶ Prema Izvještaju Vojnog muftijstva o radu s mladim (Mreža mladih Vojnog muftijstva) u 2020. godini, broj: 18-sl-38/20

Obogaćivanje knjižnog fonda u bibliotekama vojnih mesdžida nastavljeno je i u protekloj godini. U koordinaciji s izdavačkom kućom Islamske zajednice “El-Kalem”, kao ekskluzivnim dobavljačem Vojnog muftijstva, u deset biblioteka vojnih mesdžida dostavljeno je po trideset novih naslova. Na taj način pripadnicima Oružanih snaga pružena je prilika da se upoznaju s novim štivima ne samo vjerskog sadržaja, već i djelima iz književnosti, historije kao i drugom literaturom potrebnom za opću kulturu i naobrazbu.

Zaključak

Na godišnjoj analizi rada Vojnog muftijstva realizovanoj krajem 2020. godine utvrđeno je da je vjerski život muslimana u Ministarstvu odbrane i Oružanim snagama Bosne i Hercegovine organizovan u skladu s Godišnjim planom rada i da su vojni imami, raspoređeni u komande i jedinice, uprkos ograničenjima koja su izazvana pandemijom COVID-19, pružali potrebnu podršku muslimanima u izvršavanju propisanih dužnosti. Na taj način, Vojno muftijstvo je davalo potrebne smjernice muslimanima u vojnoj strukturi za izvršavanje propisa islama u redovnim i vanrednim okolnostima, podstičući ih da snagom vjere upotpunjavaju svoje profesionalne dužnosti i nadilaze različite izazove s kojima su se suočili tokom pandemije.

od 19.10.2020. i broj: 18-sl-48/20 od 14.12.2020.

⁷ Prema podacima iz Izvještaja o radu Vojnog muftijstva za 2020. godinu, str. 3.

Literatura

Izvještaj Vojnog muftijstva o radu s mladim (Mreža mladih Vojnog muftijstva) u 2020. godini, broj: 18-sl-38/20 od 19.10.2020. i broj: 18-sl-48/20 od 14.12.2020.
“Naša vojska”, *Bilten Ministarstva odbrane*

i Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, 2020., broj 21., str. 4-5.
Uputstvo, broj: 18-50-970-1/20 od 18.01.2020. godine.
“Vjerski život u Ministarstvu odbrane i Oružanim snagama Bosne i

Hercegovine”, Reportaža produkcijske kuće *Input*, 2020.
http://www.mod.gov.ba/MO_BiH/Struktura/Vjerska_sluzba/ured_vojnog_muftije/?id=82243, aktivno 30.01.2021.

الموجز

الحياة الدينية في دار إفتاء القوات المسلحة في زمن الجائحة

محمد أوزكيتش

إن الابتلاء الذي نزل في العام الماضي بالعالم كله وبشعوب البوسنة والهرسك، كان وما يزال امتحانا كبيرا للبشرية جمعاء. إن الجائحة التي ذهبت بالصحة وأودت بحياة أكثر من مليوني إنسان لم تجانب سكان البوسنة والهرسك، وكما كان العام المنصرم، فإن عام 2021 يتطلب التأكيد على أفضل شيء في الإنسان، ألا وهو الصبر والسخاء والمواساة والتعاطف مع آلام الآخرين وأحزانهم، فضلا عن قوة الإيمان الذي يعزز روح البشر والأمل بأن هذا الحال سيزول كما زالت من قبله أحوال صعبة كثيرة.

نقدم في هذا البحث أهم الأنشطة التي قامت بها وزارة الدفاع في البوسنة والهرسك ودار إفتاء القوات المسلحة في زمن جائحة كوفيد 19، ومنها النشاطات الموجهة لدعم البنى العسكرية والمدنية في التصدي للجائحة.

الكلمات الرئيسية: وزارة الدفاع والقوات المسلحة في البوسنة والهرسك، دار إفتاء القوات المسلحة، كوفيد 19، فيروس كورونا، الجائحة.

Summary

RELIGIOUS LIFE IN THE MILITARY MUFTI OFFICE DURING THE PANDEMIC

Muhamed Okić

The challenge faced by the whole world, including our country, was and still is a test for the entire human kind. This pandemic threatening the health and the one which has taken lives of more than two million people has not spared the peoples of Bosnia and Herzegovina either. The year that is now behind us and this 2021, represent the test of the best traits of mankind: patience, generosity, compassion but also the level of faith by which one should strengthen his humane spirit and give hope that this situation will come to a pass just like many other difficult periods have passed in the history of mankind. In this article we present the most significant activities of the Ministry of Defence of Bosnia and Herzegovina and of the Military Mufti Office taken during the time of COVID-19 pandemic as well as those activities taken in assisting the military and civil units in attempts in controlling the spread of the pandemic.

Key words: Ministry of Defence and the Armed forces of Bosnia and Herzegovina, the Military Mufti Office, COVID-19, coronavirus, pandemic